

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Udrag fra Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 668. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann14val-shoot-idm140708758439712/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

den følgende menneskealder levede som ret anonym *literary hack* blandt USAs skandinaviske immigranter, udraderet af de kulturelle annaler herhjemme. Petersen holdt alene en læsende forbindelse med den danske litteratur, og i marts 1899 har han så just læst *Forskr.*; han opsøgte Drachmann på dennes bopæl i New York og sagde disse ord om romanen: »Dette er en hel ny dansk Prosa og en af de mægtigste Bøger i moderne nordisk Literatur!« Ordene er gode, om end kilden desværre ikke er den sikreste: det er Drachmann selv, der den 17. marts 1899 fortæller det i et brev til sin forlægger Jakob Hegel,²⁴ hvor han også taler højt om sit snart afsluttede arbejde *Den hellige Illa*; det udkom sidst på året, som også markeredes af 2. udgave af *Forskr.*

Lad os imidlertid gå tilbage til førsteudgavens år 1890. Drachmann havde ladet nogle venner få bogen eller i hvert fald dens første del at se før udgivelsen. Til disse hørte kritikeren og redaktøren Otto Borchsenius. Han havde i alle Drachmanns antibrandesianske år været ivrig for at promovere ham og få hans bidrag til sit tidsskrift *Ude og Hjemme* og til sin avis *Morgenbladet*, af national og grundtvigiansk venstre-observans; han forsøgte ligesom modstanderen Brandes at kuske med danske digtere, holde dem forspændt for sin vogn, og gjorde dem mange tjenester – Drachmann havde han senest tjent som en art uheldig mellemmand eller opvigler mellem denne og Karl Gjellerup, der var raget uklar i sensommeren 1890. I *Forskr.* er Borchsenius portrætteret som redaktør Norager, egentlig ikke ret perfidt, men modellen blev meget fornærmet: »Skildringen af mig deri [i romanen] har gjort mig overordentlig ondt«, skriver han den 22. september til digteren.²⁵

Borchsenius skyndte sig at anmelde romanen i *Morgenbladet*; det skete allerede den 11. oktober. En tidlig anmeldelse kan undertiden sætte dagsordenen for modtagelseskritikken, og hævn er under alle omstændigheder en af anmelderfagets sødeste glæder. Borchsenius levner kort sagt ikke *Forskr.* eller dens forfatter for to skilling ære.

Fra et højt kunstnerisk niveau i den nærmest foregående år-række er Drachmann med sin nye roman faldet ned i det platte og tarvelige: det mener Borchsenius, der nævner *Med den brede*

Pensel som »en Roman, der i alle Henseender staar himmelhøjt over 'Forskrevet'.« Den nye og alt for omfangsrige bog – omfanget viser sig faktisk, som forlæggeren havde frygtet, at være en anstødssten næsten overalt i modtagelsen – ser Borchsenius som *journalistiske* aftryk og portrætteringer af Drachmanns netværker under hans ideologisk og litterært omskiftelsesrige tilværelse gennem en periode. Nøgleromanen deri lader anmelderen dog fornemt-højlydt ligge, om end med anmærkning om, at andre måske vil reagere, bl.a. på »de meget nærgaaende Skildringer fra det kgl. Theater«. Hovedtendensen i bogen er en dommedag over Danmarks og dets teaters elendighed; oprejsningen spås at komme fra varietéen og fra kvinderne, d.e. den frederiksbergske Edith, der »er, hvad de brave Nordmænd kalder en Holddame«.

Borchsenius' giftige appel til den danske puritanisme har næppe været forgeves. Flere andre dagbladsanmeldere har vanskeligt ved at acceptere Edith, enten som psykologisk overbevisende eller som moralsk stueren. Det første gælder endog det radikale *Politiken*, der den 27. oktober lagde sig i bagtroppen af avismodtagelsen. Anmeldelsen dér var skrevet – og signeret – af Peter Nansen, som hermed brød bladets årelange fortielses-boycot af Drachmann. Anmeldelsen er et mesterstykke af listighed, med en lang intetsigende-drillende optakt (måske det eneste, som kommissær-redaktør Edvard Brandes og selv Hørup gad gennemlæse?) og først derpå en præsentation af romanen som anti-bourgeois, anti-højre og anti-Kgl. Teater. Drachmanns interesse – i fiktionen og i den aktuelle periodes virkelighed – for at etablere en litterær cabaretkunst omtales fyldigt og sympatisk. Selve romanen i *Forskr.* vægtes mindre: »I Virkeligheden er den [bogen] kun en stor journalistisk Lyrikers Opgør med sig selv og med alt det, han har været inde i og med til.«

Politiken kunne – nu igen – bruge Drachmann som retorisk-poetisk tolk for rigtige meninger, men anmelderen afstod med taktisk klogskab fra at forsvare *Forskr.* som roman. Den mest dræbende anmeldelse havde netop taget bogen fra denne synsvinkel. Det var den meget udbredte, i øvrigt også venstreprægede boulevardavis *Aftenbladet*, som under rubrikken »Roman« havde henrettet *Forskr.* den 17. oktober. Anmeldelsen, der er kortere og